

Öz

TÜRKİYE'nin ilk hidroelektrik mntaka santrali olan SARIYAR Santralının işletmeye açılması münasebetiyle Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine dahil Elektrik Mühendisleri Odasının, ETİBANK'ın yardım ve müzaharetiyle, fevkalâde bir nüsha neşretmesinin Mühendislik ve Mimarlık âleminde memnuniyetle karşılanacağından şüphe edilemez. Oda'yı bundan dolayı tebrik etmek vazifemizdir.

Bu kabilden büyük eserlerin tesisi vesilesiyle hususi neşriyat yapılması mutad ve normaldir. Emsaline Avrupa ve Amerika'da rastlanır. Bu neşriyat sayesinde tesise dair birçok teknik malûmatı toplu olarak görmek mümkün olacağından, hem eser bütün cepheleriyle tanıtılmış ve hem de gelecekte kurulacak mümâsil tesislere bir dereceye kadar rehberlik edilmiş olur.

Daha pekçok seneler evvel Kızılırmak sularından İstifade edilerek Ankara'ya elektrik enerjisi verilmesi düşünülmüş ve bu yolda bazı avan projeler hazırlanmışsa da, bunların tatbikine geçilmesi veya sair enerji menbalann-dan istifade suretiyle elektrik enerjisi üretmek hususunda esaslı etüdler yapmak maksadiyle kurulan EİE İdaresinin ele aldığı birçok etüdler arasında Sakaryanut sularından enerji istihsali etüdü en başta geleni ve ehemmiyetli olanıdır. Bu etüdler sonunda ÇAÖLAYIK'ta bir hidroelektrik santrali kurulması derpiş edilmiş ve avan projeleri dahi hazırlanmışsa da, daha sonra enerjiye olan İhtiyacın artması dolayısıyla daha büyük bir tákatta bir tesisin kurulması lüzumu hasıl olduğundan ÇAĞLAYIK santrali yerine SARIYAR'da bir barajın tesisi takarrür etmiş ve gereken etüdler yapılarak avan proje hazırlanmıştır. Bütün bu çalışmaların yapılması bir hayli zaman almış ve İnşaata karar verilip tatbikata geçilmesi ancak 1952 yılında mümkün olmuştur. Bu vüs'atte ve ehemmiyette bir baraj projesi Türkiye'de İlk defa mevkii tatbikite konduğundan, projenin hazırlanması ve reallze edilmesinde vazifeli olan EİE İdaresi ve ETİBANK lâzımgelen dikkat ve itınayı göstermekten- hâli kalmamışlardır. Dünyaca şöhret yapmış. Müşavir Mühendislik müesseseleriyle teşriki mesai ve İcabı hâle göre ünlü profesör ve mühendislerin mütalâaları alınmak ve maruf firmalara siparişler ve ihaleler yapılmak suretiyle projenin teknik bakımdan en iyi şartlar dahilinde tahakkukuna imkân verilmiştir.

Baraj, tünel ve santral binasının ayrı ayrı müteahhitlere ihalesi ve makine ve teçhizatın İse, muhtelif firmalara siparişi işin özelliğini teşkil etmiştir.

Makine ve teçhizatın mühim kısmının siparişinde ve inşaatın ihalesinde eskalasyon ve prim usulleri tatbik edilmek suretiyle Cat temevücatından işin müteessir olmaması sağlanmış ve betonun dökülmesinde sür*at temin edilmiştir.,.

İçtinabı gayrikabil olan hâdiseler ve işveren ile müteahhit firmaların yed-i iktidarında olmayan bazı sebeplerle işde gecikmeler olmuştur. Bunlar arasında santral binası müteahhidinin mukavelesinin feshini, tüneldeki göçmeyi ikinci bir tünel açmak zaruretini ve iç ve dışta iktisadi şartlarda vâki olan değişiklikleri zikretmek kabildir. Bütün bunlara rağmen işin fasılasız olarak devamı sağlanmış ve eser meydana gelmiştir.

Eserin tahakkukunda Amerikan iktisadi yardımının en güzel numunelelerinden birini görmek bizleri ayrıca ve hususiyle memnun ettiğine işaret etmek isteriz.

Hükümetimizin inşaat ve tesisatın devamı müddetince gösterdiği yakın alâka ve müzaheret, memleketimizde ileride yapılacak bu neviden işler için Türk mühendis ve mimarlarını teşvik eden belli başlı bir unsur olacağına şüphe edilemez. Dökülen betonun günü gününe miktarını takip eden, çimento müvaridatındaki azalma sebeplerini arayan, barajın arkasında toplanan suyun irtifamı hergün soran mes'ul makamlar, işin realize edilmesini büyük bir heyecanla takip ederek teşvikkâr müzaheretlerini esirgememişler ve gerekli direktifleri vererek işi fiilen idare edenlere rehberlik etmişlerdir.

Fıkıl ve bedeni mesailerıyla eserin vücade gelmesine hizmeti olanları burada minnetle tâd ederken vazife esnasında ölenleri ve bu arada SARIYAR baraj projesinin çalışmalarında ve tatbikata geçirilmesinde ve neticenin alınmasında büyük hizmeti dokunan ETİBANK Umum Müdürlerinden merhum Cemil Gökçen'! ve Cevdet Aydınelli'yi de minnet ve rahmetle anmayı borç bilmekteyiz.

SARIYAR barajı, Türkiye'nin muhtaç bulunduğu elektrik enerjisinin 409 milyon dlovat saatini milli enerji politikamıza uygun olarak on yıllarca temin edecek bir âbide - eserdir. O'nun sayesinde Sakarya sulan tanzim edilmiş ve bu suretle münblt topraklarımız taşkınlardan korunduğu gibi sulanmaları da imkân dahiline girmiştir.

Barajı, arkasında tahassül eden geniş göl mintakasını ve elektrik santralını gezen ziyaretçi eserin ne büyük fedakârlıklarla ve nekadar mihnet ve meşakkatle vücade geldiğini bilmeden takdir ve hayranlığını izhar etmekten kendini alıkoyamaz. Çünkü eser azametlidir ve Türk Milleti bu eserle iftihar Meblir.

Elektrik Mühendisleri Odası Reislerinden

T. Mühendis

Emin İPLİKÇİ